

(14)

**BULGARİSTAN TÜRKLERİ ÇOCUK ŞİİRİNDE MİLLİYET KAVRAMI ve
BULGARLARIN ELE ALINIŞI
Atıf AKGÜN***

ÖZET

Bulgaristan Türkleri çocuk şairleri, vatandaşı oldukları ülkenin geçirdiği siyasi evrelere bağlı olarak milliyet kavramını değişik açılardan ele almışlar ve şiirlerinde işlemişlerdir. Aynı zamanda diğer milletleri şiirlerinde ele alış biçimleri de şairlere ve dönemlere göre değişiklik arz etmiştir. “Öteki millet” kavramı bazen “kardeş ulus” algısıyla verilirken bazı dönemlerde ise “asimilasyonun kaynağı ve zulm edici” olarak verilmiştir.

Bu şiirler birçok bakımdan incelenip bilim dünyasına kazandırılmalıdır. Çalışmamızda yaptığımız konu sınırlamasıyla birlikte Türkçe'nin bir azınlık dili olarak yaşamını sürdürdüğü bir coğrafyada çocuk şiirlerinin Türk kimliğini ve Türk olmayı nasıl ele aldığı incelenmeye ve yorumlanmaya çalışılmıştır. Çeşitli Türk şairlerin şiirlerinden oluşturduğumuz örneklem üzerinde bu konunun farklı zamanlarda, farklı tarzlarda ele alınış biçimleri, nedenleriyle birlikte tespit edilmiştir. Sonuç bölümünde ise çocukta kültürel ve milli kimlik gelişimine yardımcı edebi ürünlerde kullanılacak dilin özellikleri üzerinde durulup; milliyet bilincinin ve ötekileştirmenin Bulgaristan Türkleri çocuk şiirlerinde nasıl ele alındığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bulgaristan Türkleri, Bulgarlar, Çocuk Şiirleri.

**(THE CONCEPT OF NATIONALITY and BULGARIAN IN BULGARIAN
TURK'S CHILDREN POEMS)**

ABSTRACT

The poets of children poems in Bulgaria have used the concept of nationality in different ways as a result of the changes in the political life of the country they belong to. Also the place of other nations in the poems has showed differences according to the poet or the time. Sometimes, the concept of other nation has given as brother nation or it has given the source of assimilation and cruelty.

These poems should be studied and examined in different ways to make available in academic world. In this study we have tried to study and examine the way of using the notions Turkish Identity and Other Nation in children poems where Turkish is seen as a minority language. By using the sample which has been created by the poems of different Turkish poets, the ways of using these notions have been identified with their reasons with their relations to the time they belong to. In conclusion part, we have focused on the properties of literary language which helps to

* Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Dünyası Edebiyatları A.B.D. Doktora Öğrencisi, (Baba adı: Halil, Tel: 0505 433 32 22, E.Ü.Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü)

shape the consciousness of national language, identity and culture and we have evaluated the consciousness of nationality and othering in Bulgarian Turks' children poems.

Keywords: Bulgarian Turks, Bulgarians, Children Poems.

A) Giriş

Balkanlar, geçmişten günümüze Türk kültürünün yerleştiği ve yaşam alanı bulduğu kadim Türk yurtlarından biri olmuştur. Bölgedeki son Türk egemenliği olan Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgeden çekilmesinden sonra Türk Dili ve Edebiyatı bir azınlık dili ve edebiyatı olarak yaşamaya devam etmiştir. Günümüzde de Yunanistan, Makedonya, Kosova ve Bulgaristan'da yaşayan Türkler kendi yerel edebiyatlarını yaşatmaya ve Türkçe basın-yayın faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedirler.

Çocuk şiiri, Çağdaş Çocuk Edebiyatı türleri içinde en fazla tercih edilen türlerden biridir. Çocuk şiirini Balkanlardaki Türk Çocuk Edebiyatı bağlamında ele alındığında, en çok eser verilen tür olduğu görülmektedir. Bölgedeki Çocuk Edebiyatı türleri içinde çocuk şiirinin en çok tercih edilen tür olmasının nedenleri çeşitlidir. Söyleyiş kolaylığı ve baskı altında tutulan bir azınlık dili olmanın getirdiği bir sınırlılık neticesinde az sözle çok şeyi anlatabilme gücü, bu tercih nedenleri arasında en önde gelenler arasında sayılabilir. Bu özelliğinin yanında çocuk şiirinin kendine özgü nitelikleri de bu türün yaygınlığında etkindir.

Çocukların şiirsel metinlere ilgisi erken yaşlarda başlar. Ninniler ve manzum masallar çocuğun bu alanda karşılaştığı ilk örneklerdir. Ses ve ahenk çocuk ruhunu derinden etkiler. Ninnilerde melodi, ritim, ses ve söz birleşir; çocukta müzik ihtiyacını karşılar. Şiir de, öncelikle taşıdığı müzikal unsurlarla çocuğu büyüler. Sözlerin anlamını bilmesede metnin duyurduğu ses çocuğu etkiler. İki-üç yaşındaki çocukların, anlatılan bir masalı, söylenen bir ninni ya da şarkıyı ilgiyle dinledikleri görülür. Ninnilerdeki tekrarlar, masallardaki ses tekrarına dayalı tekerlemeler çocuğun ilgisini çeken diğer unsurlardır.

Çocuk şiiri Çocuk Edebiyatının en incelikli türüdür, çocuğun dünyası, çocuk ruhu, çocuk kalbinin duyarlıkları çocuk şiirinin kaynağıdır. Şiirin estetiğine ilişkin bütün ölçütler çocuk şiiri için de geçerlidir.¹⁹⁴

Genel Çocuk Edebiyatında olduğu gibi Balkan Türklerinin Çocuk Edebiyatında da şiir türünün çocuklar arasında çok sevilmesinin nedenleri ortaktır. Çocukların şiirden hoşlanma nedenleri arasında şunlar sayılabilir :

1. Şiirin dış öğelerinden biri olan ölçü (vezin), çocukta ahenk duygusunu geliştirir.

¹⁹⁴ Mustafa Ruhi ŞİRİN, **99 Soruda Çocuk Edebiyatı**, s104, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000.

2. Uyaklar, söz oyunları, ses tekrarları gibi müzikal öğeler çocukların ritm duygularına seslenir.

3. Çocuk hayal dünyasında var olan güzelliklerin bir bölümünü şiirde de bulur.

4. Tabiata ve çevreye olan ilgisinin şair tarafından paylaşılmış olması çocuğa ilginç gelir.

5. Çocuk, şiir yardımıyla kişisel yaşantısını, gözlem, izlenim ve duygularını zenginleştirir.¹⁹⁵

Kısacası, hedef kitlesi çocuk olan, teması ve misyonu ne olursa olsun çocuk gerçekliğini kavramış ve çocuğun hayal dünyasına girmeyi başaramış, müzikalitesi ve edebîliği yüksek şiirler çocuk şiiri olarak kabul edilebilir.

B) Balkanlarda Türk Çocuk Edebiyatı ve Türk Çocuk Şiiri

Balkanlarda yerel Türk Edebiyatları olan, Bulgaristan, Makedonya, Batı Trakya ve Kosova Türkleri Edebiyatlarının doğup gelişmesinde sözlü halk edebiyatının yeri oldukça büyüktür. Yazılı Türk Edebiyatının bölgede gelişiminden önce de bölgedeki Türk varlığının zengin şifâhi edebiyatının varlığından haberdârdır. Bu hususta, masallar, ninniler, maniler, türküler vb. ürünler edebiyata kaynaklık etmiştir. Günümüzde etkisini yitirmiş olsa da bu sözlü türler, diğer yazılı türlerin gelişimde ve bölgedeki Türkçenin varlığını sürdürmesinde önemli rol üstlenmişlerdir. Son asırda bölgede yaşanan hâdiseler neticesinde Türkler azınlık durumunda kalmış, gayritürk devlet yönetimleri altında edebî faaliyetlerini sürdürmeye devam etmişlerdir. Bu süreçte sözlü gelenek devam ederken yazılı edebiyat da gelişmeye başlamış; İstanbul Türkçesi ile gazete ve dergiler yayımlanmış ve edebiyatın her türünde bugün de devam yayıncılık faaliyetleri başlamıştır.

Balkan Türklerinin, Batı Trakya Türkleri dışında tamamı uzun yıllar sosyalist yönetimlerce idâre edilen ülkelerde yaşamışlardır. Sosyalizmin bölgedeki tesiri; sonrasında gelişen diktatör yönetimler ve demokrasiye geçiş süreci, sözkonusu ülkelerde benzer sırayla gerçekleşmiştir Bu nedenledir ki yaşanan benzer hâdiselerin edebiyata tesiri de benzer şekilde olmuştur. Konu alanları, tercih edilen türler, kullanılan dil ve üslup benzerlikler taşımaktadır.

Balkanlarda Türk Edebiyatı sahasında en çok ürün verilen alan Çocuk Edebiyatı olmuştur. Kuşkusuz bu edebiyata yönelişte, azınlık konumunda bulunan bir milletin gelecek kuşaklara kültür aktarımını ön planda değerlendirmesi etkili olmuştur. Özellikle anadili eğitiminde ve anadili bilincinin gelişiminde Çocuk Edebiyatı türlerinin önemi yadsınmaz boyuttadır. Bu edebiyat türleri içinde ise çocuk şiirleri en önde gelen türlerden biridir.

¹⁹⁵ Tacettin ŞİMŞEK, “Çocuk Şiirleri”, Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, s:207, S:104-105, İstanbul, 2007.

Balkanlardaki Türk çocuk şairlerinin ortak noktaları arasında bu şahısların birçoğunun eğitimci olduğu görülmektedir. Hemen hemen her bölgede kişisel çabalarla faaliyet gösteren çocuk yayınlarında bu eğitimci yazar ve şair kadrosu yer almaktadır. Bulgaristan’da “Piyoner”, “Balon”, “Mozaik”, “Ümit”, “Filiz”; Makedonya ve Kosova’da “Sevinç”, “Tomurcuk”, “Türkçem”, Batı Trakya’da “Arkadaş Çocuk” vb süreli çocuk yayınları birçoğu eğitimci olan yazar kadrolarının elinde faaliyet göstermiş ve Çocuk Edebiyatlarının filizlendiği yerler olmuştur. Yazar kadrosunun bu durumunun, bu edebiyatın ve çocuk şiirlerinin kısmen didaktik ağırlıklı olmasına yol açtığı görülmekle birlikte başarılı şairlerce evrensel nitelikte çocuk şiiri örnekleri de verilmiştir.

Günümüzde Balkanlarda en yoğun Türk nüfusu barındıran ülke Bulgaristan’dır. Ülkeden Türkiye’ye sonuncusu 1989’da gerçekleşen büyük ve sürekli göçler neticesinde Türkler azınlık durumuna düşseler de günümüzde halen etkin konumdadırlar.

Bulgaristan Türkleri Edebiyatı içerisinde en güçlü kollardan biri Bulgaristan Türklerinin Çocuk Edebiyatıdır. Ülkede Türk Çocuk Edebiyatı, Türkçe eğitiminin gelişmesine paralel bir gelişim seyretmiştir. 1944-1989 sosyalist rejim yıllarında Türk Edebiyatı ülkedeki siyasal rejime ayak uydurarak gelişmeye başlamıştır. 1944-1989 dönemi Çocuk Edebiyatı hakkında özetle şunlar söylenebilir: Söz konusu yıllarda önceki yılların bir birikimi olarak ortaya çıkan ve yayınlanma şansı olan çocuk eserleriyle Çocuk Edebiyatı büyük mesafe almıştır. Ancak bu başarıyı özellikle şiir türünde görmüştür. Çocuk öyküleri oldukça azdır, çocuk sahne eserleri de hemen hemen yok gibidir.¹⁹⁶

Günümüzde Bulgaristan Türkleri Çocuk Edebiyatının genel durumuna bakıldığında bu edebiyatın Türkiye’ye göçen temsilcileri ve Bulgaristan’da yayın hayatına devam eden temsilcilerince yaşatılmaya devam ettiği görülmektedir. Bu edebiyatın türleri içinde de en çok eser verilen tür çocuk şiirleri olmuştur. Nevzat Mehmet Fuat, Aliş Sait, İsa Cebeci, Mustafa Çete, Ömer Osman Erendoruk, Saban M.Kalkan, Mehmet Çavuş, Celil Yunus, Niyazi Hüseyin, Ahmet Emin Atasoy vb. isimler çocuk şiirleri sahasında önde gelen isimler olmuşlar ve şiir kitapları yayımlamışlardır.

C) Bulgaristan Türk Çocuk Şiirlerinde Milliyet Kavramının ve Diğer Milletlerin Ele Alınışı

Çocuk Edebiyatının, çocuğu erken dönemlerden itibaren eğiten yönü, onu eğitimbilimleri alanına yaklaştıran en temel unsur olmuştur. Bu özelliğin yanında Çocuk Edebiyatı ürünlerinin çocuklara temel bilgiler ve değerler aktarımındaki etkin rolü, Çocuk Edebiyatına ister istemez güdümlü bir rol de çizmiştir. Her millet kuşkusuz yeni nesillerinin eğitimi ve gelişiminde kendi kültürel mirasını yaşatmaya çalışan bir anlayışı takip etmektedir. Milletlerin bu yaklaşımının Çocuk

¹⁹⁶ Hayriye Süleymanoğlu YENİSOY, **Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler**, s:23, Kültür Bak. Yay., Ankara, 2002

Edebiyatındaki yansımaları -başarılı veya başarısız örnekleri ile- ideolojik Çocuk Edebiyatı eserlerini beraberinde getirmektedir.

Pedagojik yönü oldukça güçlü bir edebiyat olan Çocuk Edebiyatının ürünlerine milletlerin temel değerleri ya da bu değerlerin sembollerinin yansımaları kaçınılmazdır. Türk Çocuk Edebiyatında ve daha özelinde Balkan Türkleri Çocuk Edebiyatında da sözkonusu pedagojik işlev ön planda olmuştur.

Çocuk Edebiyatı dünya görüşünden, çocuğa bakıştan, çocuğa verilen değerlerden soyutlanmamaktadır. Edebiyat eseri kültürel sembolleri, duyarlılıkları ile bir dünya görüşü alanı içine girer. Önemli olan edebiyat eserinin dünya görüşünün şematik –güdümlü- yansımalarına dönüşmemesidir. Bir düşünce ya da dünya görüşünün haklı olduğunu, üstünlüğünü ideolojik bakımdan edebiyata yüklemek ve bu yazarlığı çocuk kitabı yazarlığı ile özdeşleştirmek mümkün olamaz.¹⁹⁷

Çocuk Edebiyatı ve milliyetçilik kavramlarını incelerken sözkonusu edebiyat kavramını sosyolojik işlevi ile birlikte değerlendirmek, milliyetçilik temasının bu edebiyat içindeki yerini tespit etmekte daha yararlı olacaktır. Zira içeriğine deklaratif bir ileti yerleştirilmiş dahi olsa kimi Çocuk Edebiyatı ürünlerinde zaman zaman sağlam örneklerin yakalandığını görmek mümkündür. Derin yapısında yer alan ağır milli temalarla birlikte Ömer Seyfettin'in hikayeleri sağlam anafikirleriyle bugün bile talep görmektedir. Bu durum Balkanlardaki Türk Çocuk eserleri için de geçerlidir.

Bulgaristan'da çocuk gelişimi diğer Balkan Türk topluluklarında olduğu gibi, içinde bulunduğu sosyal ve ortama göre şekillenmiştir. Bulgaristan'ın yeni dönemlerde bölgedeki Türk henüz anavatan Türkiye ile bağları devam etmekte, dil faaliyetleri de İstanbul ile bir değerlendirilmektedir. O Bulgar-Türk etnik gerilimin olduğu dönemlerden biri durum Bulgaristan Türk milli duyguların öncelikle beraberinde getirmiştir. yılları arasında Bulgaristan

Türk Gencine

Alnındaki nedir dögüd kanı mı
Ko kan olsun, yüz karası olmasın
Hayat için yumrukların katı mı
Sür git gerilerde derdin olmasın

Kolundaki saate bak işliyor
Bu gecemiz dünküsünden zorludur
Hangi bela türk gencini korkutur
Bak milletin senden hizmet bekliyor

Ko düşmanlar sana hendek kazsınlar
Her sokakatan bir kudurmuş kelp gibi
Atılsınlar, yanağını yarsınlar
Taşa tutsun hırपालasınlar seni

Unutma ki sen bir Türksün; kanında
Kızıl boğanın , oğuzn ruhu var
En zorlu gün unutma ki ardında
Seni öz kul tanıyan bir tanrı var

Bize İzgi Diyor ki

Yıllardır Şu Çorak Yurt
Gür sesini bekledi.
Yıllardır yüce bozkurt
Uyan artık sen dedi

Ne başlangıç ne de son
Sana engel olmasın.
Bu yeni Ergenekon,
Çağıldasın solmasın

Bilgi duygu sevgi saç!
Yenilik yollarına...
Bu yeni doğuşu aç
Öz gücünle yarına

*Mustafa Oğuz Peltek
Turan Gazetesi sayı: 2 1932
sf.2, Kırcaali*

¹⁹⁷ Mustafa Ruhi ŞİRİN, age., s104.

*Mehmet Behçer PERİM
Altın Kalem sayı: 1 Rahova, 1923*

Edebiyatın ilk dönem isimleri Mehmet Fikri, Mustafa Oğuz Peltek ve Mehmet Behçet Perim'e ait üç şiirde Türk çocuklarına şöyle seslenilmektedir:.

Türk Gencine Hitabe

Korkma yürü ümidisin milletin
Her maniye yıkar, ezer himmetin.

Tuttuğun yol terakkinin yoludur.
Kalbin fikrin emel ile doludur.

Senin azmin yükseltecek milleti
Mahvedecek cehaleti, zilleti

Yeter artık bu mezellet, cehalet!
Senden artık uzak olsun atalet.

Yeter artık bu hakaret, rezalet!
Yeter ya hu ! Senden yok mu hacalet?

Yok mu sende kardeşi insan duygusu?
Yeter zillet, yeter gaflet uykusu!

Uyan! Uyan! Bu girdaptan uzaklaş.
İlerleyen milletlere koş yaklaş.

Her milletin gençlerindedir rehberi,
Sen de durma, haydi atıl ileri.¹⁹⁸

Bu şiirlerde ilk göze çarpan artık Bulgarlar ile yan yana yaşamak zorunda olan ve Osmanlı'dan henüz ayrılmış bir Türk topluluğuna aşılana milli histir. Bu milli his Mehmet Fikri'nin şiirlerinde öyle açıktır ki bu tavır ona "Bulgaristan Türklerinin Mehmet Akif'i" yakıştırması yapılmasına kaynaklık edecektir.

Bulgaristan'da Sosyalizme geçişe kadar sürecek olan 1908-1944 arası dönemde Türkler'e göre Bulgarlar "öteki" olarak algılanmışsa da Sosyalizm Döneminde iki ulus arasındaki etkileşimde bir artış görülmüştür. Bu etkileşimin göstergelerine bir örnek olarak Bulgaristan Devlet Yayınevi olan "Narodna Prosveta"nın 1950-1970 yılları arasında yayımladığı Türkçe eserler örnek olarak verilebilir. Bu eserler arasında Nazım Hikmet, Tevfik Fikret, Sabahattin Ali gibi Türk

¹⁹⁸ Vedat AHMET, **Mehmet Fikri, Şiirleri ve Hikayeleri**, s:40, Yayınevi belirtilmemiş, Bursa, 2003.

Edebiyatı temsilcileri olduğu gibi bazı Bulgar yazar ve şairlerin eserleri de Türkçe ve devlet eliyle yayımlanmıştır. Türkler için hazırlanan ders kitaplarında Aliş ile Yordan, Fatma ile Boris birlikte barış içinde resmedilmiştir.

Bulgaristan'da Sosyalizme geçişle beraber, ilk dönemlerde milletlerin eşit olduğu tezi savunulmuştur. Bulgaristan'da yaşayan tüm etnik unsurlar aynı devletin eşit yurttaşlarıdır. Ancak bu iyi niyet Türklerin lehine olduğu için Bulgarlar nezdinde sosyal yaşamda bir karşılık bulamamıştır.

Örneğin Sosyalist “Eylülcü Çocuk” gazetesinin 1950/4. sayısında Satara Zagora Türk Gimnazyası öğretmenlerinden Hüseyin Mahmudov “Yaşasın Barış” adlı yazısında:

“Yurdumuzun bütün çocukları, Türk, Bulgar, Ermeni, Yahudi, Çingene, hepsi Komünist Partisi ve Vatan Cephesinin kaygılarıyla büyüyüp gelişmektedirler.” diye seslenmektedir.¹⁹⁹

Aynı gazeteden bir başka alıntı şöyledir:
Biz bu yurdun yeni nesli,
Dimitrof çocuklarıyız.
Sosyalizm güneşinin
Parlayan ışıklarıyız

Bu ışıklar karanlığı
Delecekler perde perde.
İşte o an doğacaktır.
Yeni hayat bu ülkede
(“Andımız” Eylülcü Çocuk, s.3, 1949)

Bulgaristan Türkleri arasında Sosyalizmin gerçek yüzünü göstermesi ve azınlıklara yönelik baskıcı uygulamalarından sonrasında bu kez dikdatör yönetimlerin baskısı altında kalan Türk azınlığın edebi ürünlerinde Bulgar algısı da değişime uğramıştır. Bulgaristan Türkü şair Mehmet Çavuş Bulgaristan Türk çocuklarına Türk'lü Rumeliyi, Tuna'yı Gerlova'yı ve bu yöre Türklerinin silah gücüyle nasıl Bulgarlaştırdıklarını güçlü bir anlatımla “Tuna” şiirinde şöyle sergilemektedir;

Benim Ceddin Tuna boylu,
Bir ulustur Fatih Soylu.
O yerleri terk eyledik.
Mavi turnam ağlamasın,
Dertli dertli çağlamasın!..²⁰⁰

¹⁹⁹ İsmail A. ÇAVUŞEV, *Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı Bildiriler*, s:72, Ankara, 1999.

²⁰⁰ Mehmet ÇAVUŞ, *Burcu Burcu Çocuk Şiirleri*, s:23, Tuna Dergisi Yayınları, İstanbul, 2004.

Fakat bu “Fatih soylu” Türkler 1984-1985 yıllarında silah zoruyla Bulgarlaştırılmış, soyları inkar edilmiştir. Bu olay “soy-boy” bilgisiyle bilinçlendirilmiş bir Türk çocuğunun dizelerinde protesto konusu olmuştur:

Bilmeyenler soyunu
Derde deva bulamaz,
Etmeyin bu oyunu,
Benden Bulgar olmaz!

*Tarihi var, dilim var,
Türklük kokan ilim var,
En mukaddes dinim var,
Benden Bulgar olmaz.*

Torunuyum Fatih'in,
Güneşiyi atinin,
Başbuğumuz Kültigin,
Benden Bulgar olmaz²⁰¹

*Ufku sarsıyor ahım,
Nedir benim
günahım?*

Çocuk şiirinde Bulgarların ele alınışı göçle birlikte gelen yoğun trajik dönemlerde artış göstermiştir. Bu önemli sosyal olay çocuk şiirlerine de yansımıştır.

“Bulgar Zulmü” adlı şiirinde Niyazi Hüseyin göç konusunu ve yaşananları dizlerine taşımıştır;

Alınmazı almak istedi elimizden,
Verilmezi vermek istedi.
Cinayet işledi kahpe Bulgar.
Ama ne alabildi ne verebildi.

Kızdı kellesi, hınc gavurlaştır.
Namlusunu çevirdi göğsümüze,
İşte koştur askerleri tankları.
Yine de gelmedik dize...²⁰²

E) SONUÇ

Milli temalar, Balkanlarda Çocuk Edebiyatının ve çocuk şiirinin doğuşunda beslendiği en önemli kaynaklar arasında yer almıştır. XIX. Yüzyıl sonu ile XX. Yüzyıl başında Balkanlarda yayında olan Türkçe süreli çocuk yayınları tarandığında bu durum çok açık görülmektedir. Bu dönemlerde Türkler azınlık konumuna henüz düşmüşler ancak nüfus olarak halen etkin durumdadırlar. Yeni ulus devletler azınlıklara karşı baskılı politikalar uygulamaya henüz başlamamışlardır. Türklerin azınlık okulları da genellikle günümüzde bölgedeki Türkçe eğitimin durumuyla kıyaslandığında oldukça gelişmiştir. Bu nedenledir ki çoğunluğu Osmanlı eğitim

²⁰¹ Mehmet ÇAVUŞ, age. s. 14

²⁰² BAHTİYAR, Niyazi Hüseyin, (1993): Karanfiller Uyandı, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

sisteminden geçmiş, münevver öğretmen kadrosu elinde ilk örnekleri verilen Çocuk ve Gençlik Edebiyatı bu dönemde filizlenmiş ve bu dönemin ilk ürünlerinde Türklük, Müslümanlık, Türkçe ve millet sevgisi temaları ağırlık kazanmıştır.

Balkanlarda Çocuk şiirinin geçmişini bir bütün halinde incelediğimizde, milli temaların son zamanlarda yine ağırlık kazandığını görülmektedir. Esasen bu çocuk şiirinin konu alanını; anne-baba sevgisi, insan ve doğa sevgisi, havyanlar alemi, okul ve öğretmen, arkadaşlık ilişkileri, akrabalık bağları, gelenek ve görenekler ve çocuk hayal dünyasında şekillenen diğer konular oluşturmaktadır. Ancak milliyet kavramının son zamanlarda en fazla tercih edilen konular girmesinin nedenlerinin anlaşılması için öncelikle Balkanlarda Çocuk Edebiyatının geldiği yeri iyi tespit etmek gerekmektedir. Günümüzde Balkanlarda Türk Çocuk Edebiyatı'nın altın devrini yaşamadığı bu sahada çalışan tüm bilim insanlarının hemfikir olduğu bir gerçektir. Çocuk Edebiyatındaki bu duraksamanın çeşitli nedenleri vardır ancak; bölgede Türk nüfusun diğer milletlerle kıyaslandığında sürekli artış göstermesine karşın , Türklerin sosyo-kültürel gerileyişi ve Türkçe'nin geleceği noktasındaki ümitsiz durum Çocuk Edebiyatını da doğrudan olumsuz etkilemekte ve halihazırda çocuk şiiri sahasında kalem oynatan şairler –belki bir görev bilinci ile- genellikle Türkçeyi ve Türk kültürü temalarını işleyen şiirler yazmak zorunda hissetmektedirler. Bu noktada en tipik örnek Sosyalist Dönemde diğer uluslarla Türk milletini bir değerlendirip, milliyet kavramı üzerinde durmayan Türk aydınlardan birçoğu bugün anavatan Türkiye’de Türkçe ve Türklük üzerine birçok çocuk şiiri yayımlamışlardır.

Bu şiirlerdeki ortak noktalardan biri Bulgarların bir düşman olarak algılanmadığı gerçeğidir. Sözkonusu Gayritürk unsurların, Türk çocuk şiirlerine sadece asimilasyona karşı bir tepki olarak girdiği görülmektedir. Bunun yanı sıra Bulgarların ders kitaplarına kadar yansıyan “kötü Türk” imajına karşın Türk çocuk şiirlerinde olumlu veya olumsuz, diğer milletleri tahkir ya da tezyif amacı güden müstakil eserlere rastlamak da güçtür. Balkanlardaki Türk Çocuk Edebiyatları içinde bir diğer dikkat çeken husus ise diğer milletlerin edebiyatlarıyla olan etkileşimin oldukça sınırlı olmasıdır.

KAYNAKÇA

AHMET, Vedat, (2003): Mehmet Fikri Şiir ve Hikayeler, Bursa. Yayınevi belirtilmemiş.

BAHTİYAR, Niyazi Hüseyin, (1993): Karanfiller Uyandı, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.

ÇAVUŞEV, İsmail, (1999):Balkan Ülkelerinde Türkçe Eğitim ve Yayın Hayatı, s:72, Ankara.

ÇAVUŞ, Mehmet , (1969): Yol Verin, Sofya, Narodna Prosveta(Devlet Basımevi).

..... (1997): Burcu Burcu-Çocuk Şiirleri, İstanbul, Tuna Dergisi Yayınları.

GÜREL, Nazlı Rana, (2009): “ Balkanlarda Türk Çocuk Edebiyatı”, Hece Dergisi, Sayı:104-105, İstanbul, s:380

İSEN, Tuğba İşinsu, Mustafa, (2002): Balkanlarda Türk Çocuk Hikayeleri Antolojisi, Ankara, Grafiker Yay.

MERCAN, Hasan, (2002): Balkanlarda Çağdaş Türk Çocuk Edebiyatı Antolojisi, Ankara, Ümit Basımevi Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü

SAĞLAM, Feyyaz, (1990): Batı Trakya Türleri Çocuk Edebiyatı, İstanbul, BTTDD Yayınları.

..... (1994): Yunanistan (Batı Trakya)Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler Cilt:III, İzmir, Almanya'daki Batı Trakya Türk Federasyonu Yayınları.

ŞİRİN, Mustafa Ruhi, (2000): 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları.

YENİSOY, Hayriye Süleymanoğlu, (2002): Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler, Ankara, Kültür Bakanlığı Yay.

YILDIZ, Nurses, (2008): 1980-1990 Yılları Arasında Bulgaristan Okutulan İlköğretim ve Ortaöğretim Ders Kitaplarında Osmanlı ve Türk Algısı, Tokat, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.